

Uvođenje EURA i očekivani učinci na turizam Republike Hrvatske

---

Petković, Petar

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:244747>

Rights / Prava: [Attribution-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

Sveučilišni prijediplomski studij

PETAR PETKOVIĆ

**Uvođenje EURA i očekivani učinci na turizam Republike
Hrvatske**

**The introduction of EUR and the expected effects on tourism in
the Republic of Croatia**

Završni rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

**Uvođenje EURA i očekivani učinci na turizam Republike
Hrvatske**

**The introduction of EUR and the expected effects on tourism in
the Republic of Croatia**

Završni rad

Kolegij	Makroekonomija	Student	Petar PETKOVIĆ
Mentor	Izv. prof. dr. sc. Adriana JELUŠIĆ	Matični broj:	24792

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Petar Petković
(ime i prezime studenta)

24792
(matični broj studenta)

Uvođenje EURA i očekivani učinci na turizam Republike Hrvatske
(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student-autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 04.09.2023.

Potpis studenta

Sažetak

Svima je poznato da je turizam najunosnija i najrazvijenija gospodarska grana Republike Hrvatske. Također, Republika Hrvatska ima najjače gospodarstvo u jugoistočnoj Europi. Međutim, postavlja se pitanje bi li Republika Hrvatska kao država uopće postojala da nema turizma te što bi se dogodilo sa državom da dođe do ekološke katastrofe na Jadranu. Turizam neposredno djeluje na gospodarstvo Republike Hrvatske u četiri područja, a to su ugostiteljstvo koje uključuje hotele i restorane, promet, putničke agencije i trgovinu. Turizam je sam po sebi veoma kompliciran, te samo jedan negativni čin može imati ogroman utjecaj na cjelokupni turizam države. Republika Hrvatska je 1.srpnja. 2013. godine pristupila Europskoj uniji, te se tako obvezala na prihvaćanje valute eura, kada za to naravno ispuni sve uvjete. To se i obistinilo 1.siječnja.2023. godine kada Republika Hrvatska ulazi u eurozonu, te prihvaća euro kao svoju novu valutu. Prihvaćanje eura je u prošlosti bio mnogo zahtjevan pothvat za razne članice Europske unije, te se mnogo špekuliralo o mogućim posljedicama uvođenja eura. U ovome radu pokušati će se objasniti sam ulazak Republike Hrvatske u eurozonu te sve moguće pozitivne i negativne strane za hrvatski turizam koji je u novu ljetnu sezonu krenuo sa mnogo pitanja o tome kako će i na koji način posjetitelji reagirati na novu valutu.

Ključne riječi: Euro, turizam, Republika Hrvatska, valutni rizik, eurozona

Sadržaj

Sažetak	3
Sadržaj.....	4
Uvod.....	1
1. Ulazak Republike Hrvatske u Eurozonu	3
1.1. Mogući pozitivni utjecaji ulaska Republike Hrvatske u Eurozonu.....	4
1.1.1 Ekonomski učinak.....	4
1.1.2. Trgovina i integracija	4
1.1.3. Stabilnost i vjerodostojnost.....	4
1.1.4. Makroekonomska konvergencija	5
1.1.5. Turizam	5
1.2. Mogući negativni učinci ulaska Republike Hrvatske u eurozonu	5
1.2.1. Prijelazni troškovi i gubitak prilagodljivosti.....	5
1.2.2. Suverenitet i donošenje odluka	5
1.2.3. Javna percepcija i prihvaćanje	6
1.2.4. Lekcije postojećih članica eurozone	6
1.3. Iskustva drugih članice EU nakon ulaska u eurozonu.....	6
1.3.1. Grčka	7
1.3.2. Slovenija.....	9
2. Javno mnijenje i utjecaj eura na turizam Republike Hrvatske	10
2.1. Turizam.....	13
2.1.1. Utjecaj eura na turizam Republike Hrvatske	15
2.1.2. Strani kapital i investicije.....	17
3. Anketa o zadovoljstvu građana nakon uvođenja eura kao službene valute.....	19
3.1. Ocjena zadovoljstva nove valute	20
3.2. Smatrate li da su troškovi života porasli uvođenjem nove valute?.....	21
3.3. Kako će uvođenje eura utjecati na turizam Republike Hrvatske?	22
3.4. Smatrate li da je euro poremetio odnos cijene i kvalitete?	23
3.5. Mislite li da će ulazak u eurozonu turizmu donijeti samo pozitivne stvari ili će se u budućnosti uvođenje eura smatrati kao fijasko?	24
3.6. Razdoblje prelaska s kune na euro	24
4. Važnost i utjecaj eura na turističko osoblje	27
4.1. Intervju	27
Zaključak.....	31

Popis literature.....	33
Popis ilustracija	35

Uvod

Republika Hrvatska je već dugi niz godina poznata kao jedna od glavnih receptivnih turističkih zemalja u Europi. S obzirom na njen prirodno-geografski i prometni položaj te prirodna i kulturna bogatstva ima iznimno dobre preduvjete za razne oblike turizma. No, što je zapravo turizam? Većina hrvatskih državljana smatra kako je dovoljno raditi tri mjeseca u cijeloj godini, odnosno u lipnju, srpnju i kolovozu te od toga živjeti cijele godine. Međutim, je li to ispravan i pravi put za hrvatski turizam i koliko dugo takav turizam može trajati? Svake godine se susrećemo s novim pitanjima i novim tezama o tome kako se turizam odnosno popularna „sezona“ mora produljiti na razdoblje cijele godine, no na koji način to učiniti i kako to postići pitanja na koja još uvijek nije nađen odgovor. Također, u cijeloj toj problematici nameće se i jedno novo pitanje a to je kakav će utjecaj na turizam imati uvođenje Eura kao nove valute. Sigurno se svi, odnosno velika većina ljudi u Hrvatskoj sjeća gdje su bili 1.srpnja 2013. godine budući da je to jedan od onih datuma kojega ćemo pamtili cijeli život kao dan kada se puno toga promijenilo. Naime, potencijalno uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj bila je tema velikog interesa i raznih rasprava tijekom dugog razdoblja. Samim ulaskom u Europsku uniju 2013. godine Hrvatska se obvezala, jednom kada ispuni sve uvjete, zamijeniti domaću valutu jedinstvenom europskom valutom. Maastrichtov ugovor, koji je potpisan 7. veljače 1992. godine, sadrži uvjete i kriterij za uvođenje zajedničke europske valute u cilju stabilnosti cijena, javnih financija, tečaja i dugoročnih kamatnih stopa. Predmetni kriteriji postavljeni su radi poticanja država članica na adekvatno reagiranje te kako bi doprinijeli ekonomskoj stabilnosti i na taj način se države pripremile za ulazak u monetarnu uniju.

Predmet istraživanja ovog rada je „Uvođenje EURA i očekivani učinci na turizam Republike Hrvatske“. Kroz rad iznijet će se pozitivne i negativne strane ulaske Republike Hrvatske u eurozonu te će se pokušati objasniti najbolji i najgori mogući scenarij uvođenja eura. Isto tako, kroz rad i njegova poglavlja odgovarat će se na razna istraživačka pitanja koja je autor sam sebi postavio prije pisanja samoga rada. Kroz kratku analizu prikazat će se prijašnje stanje hrvatskog turizma, mišljenje posjetioaca o prijašnjoj službenoj valuti- hrvatskim kunama kao i kako su se oni snalazili sa stranom valutom i jesu li ikada bili žrtve konverzijske prijevare.

U prvom dijelu rada pokušat će se objasniti proces uvođenja eura u Republiku Hrvatsku te će se na primjeru ostalih, Hrvatskoj sličnih zemalja, prikazati njihova tranziciju na euro i sam utjecaj koji je to imalo na ekonomiju i turizam. Isto tako, iznijet ćemo sve pozitivne i negativne

strane koje se mogu očekivati ulaskom Hrvatske u eurozonu. Po mnogim stručnjacima, najznačajnija prednost koju će navedeni proces donijeti je smanjenje valutnog rizika, dok se kao najznačajniji nedostaci izdvajaju gubitak monetarnog suvereniteta i porast cijena odnosno inflacija.

U drugome dijelu rada autor će iznijeti svoja istraživačka pitanja koja su ga i navela na pisanje ovog rad te će na njih pokušati odgovoriti uz teze i argumente. Dakle, drugi dio rada fokusiran je na uvođenje eura i na sva ona pitanja koja su se godinama provlačila kroz medije i koja su si stanovnici Hrvatske najčešće postavljali kad bi im netko spomenuo euro.

Treći dio rada je najzahtjevniji i u njemu će se uz pomoć ankete i sekundarnih podataka iz istraživanja koje su na svojim službenim internetskim stranicama objavile Hrvatska Narodna Banka, Vlada Republike Hrvatske, Državni zavod za statistiku i Euro.hr iščitati rezultati o mišljenju javnog mijenja o uvođenju eura i posljedica koje uz euro dolaze. Isto tako, priložit će se anketa autora u kojoj će stanovnici Grada Pule-Pola izložiti svoje stavove o prelasku na Euro te će se iznijeti njihovo mišljenje o samom utjecaju na turizam.

Četvrti dio rada nam donosi intervju sam gospođom Orhidejom Petković, ravnateljicom pulske Škole za ugostiteljstvo, turizam i trgovinu Pula, u kojem nam ona iznosi svoja mišljenja i stavove vezane za uvođenje eura te nam iznosi svoje viđenje o tome kako će se uvođenje eura izraziti na tržište radnika s kojima već godinama Republika Hrvatska ima problem zbog njihovog egzodusa u strane države u namjeri potrage za većim i boljim radnim uvjetima.

Metode korištene u ovom radu jesu statističke metode obrade podataka, istraživanja, metode komparacije, anketa i intervju.

U zaključku sumiran je cijeli rad te je izneseno autorovo mišljenje o uvođenju eura i njegovom utjecaju na turizam Republike Hrvatske.

1. Ulazak Republike Hrvatske u Eurozonu

„Monetarna unija predstavlja područje u kojem ne postoje nikakva ograničenja plaćanja, a tečajevi valuta članica su trajno fiksirani. Poseban slučaj monetarne unije je valutna unija u kojoj zemlje članice svoje različite nacionalne valute zamjenjuju jednom zajedničkom za sve članice. Sinonimi za valutnu uniju su potpuna monetarna unija i zajedničko valutno područje. Ako promatramo s aspekta „jedna zemlja – jedna valuta”, onda se svaka zemlja može smatrati valutnim područjem.“¹

Europarlamentarci su dana 05.srpnja 2022. godine izglasali ulazak Republike Hrvatske u eurozonu. Petsto trideset i devet (539) zastupnika glasalo je za, četrdeset i pet (45) protiv te četrdeset i osam (48) je ostalo suzdržano. U izvješću plenarne sjednice ističe se kako je unatoč pandemiji COVID- 19, visoke inflacije i ruskog rata protiv Ukrajine, Hrvatska pokazala izrazitu spremnost za prihvaćenje eura. Zastupnici su također utvrditi da Hrvatska već ima višu razinu integracije cijena s euro područjem nego što je to bio slučaj s drugim državama članicama kada su prihvaćale euro. No unatoč tome, Parlament očekuje kontinuirane napore hrvatske vlade kako bi se osigurala daljnja integracija cijena te da uvođenje eura ne dovede do umjetno izazvanih poskupljenja. Nadalje, europarlamentarci tvrde da će daljnja integracija hrvatskog gospodarstva u europske financijske i gospodarske tokove pozitivno djelovati na povećanje njegove konkurentnosti te atraktivnosti za same ulagače. Zahtjevni kriteriji koje je Republika Hrvatska morala ispuniti na putu prema monetarnoj uniji pozitivno utječu i na kreiranje dugoročno održive pozicije hrvatskoga gospodarstva, zasnovane na zdravim temeljima. Možda i najbolja potvrda da je Republika Hrvatska na pozitivnom putu rast je njezinog kreditnog rejtinga, koji se nalazi čvrsto u zoni "investicijskog". U trenutačnom globalnom okruženju to se reflektira u relativno povoljnijem položaju Republike Hrvatske kada govorimo o stabilizaciji premije na rizik bliže zemljama eurozone. Uvođenje eura donosi i učinkovitu neutralizaciju valutnog rizika, što je od iznimne važnosti za gospodarstvo, poduzetnike, ali i same građane u kontekstu upravljanja njihovim privatnim financijama.

---

¹ (Bilas, 2005:40)

1.1. Mogući pozitivni utjecaji ulaska Republike Hrvatske u Eurozonu

Analizirajući i proučavajući razne ekonomske, društvene i političke čimbenike ulaska Republike Hrvatske u eurozonu može se primijetiti trend navođenja mogućih pozitivnih i negativnih strane. U daljnjem tekstu posvetit ćemo se i detaljnije analizirati moguće pozitivne strane koje stručnjaci smatraju najpovoljnijima za Republiku Hrvatsku i njene građane.

1.1.1 Ekonomski učinak

Jedan od glavnih argumenata za ulazak Republike Hrvatske u eurozonu je očekivani poticaj gospodarskoj stabilnosti i različitim investicijama. Pristupanje eurozoni eliminiralo bi fluktuaciju tečaja, smanjilo transakcijske troškove i povećalo ekonomsku učinkovitost. Štoviše, moglo bi privući izravna inozemna ulaganja i snažno podržati gospodarski rast. Međutim, kritičari tvrde da bi pridruživanje eurozoni moglo dovesti do gubitka autonomije monetarne politike, potencijalno ograničavajući sposobnost Republike Hrvatske da odgovori na domaće gospodarske izazove.

1.1.2. Trgovina i integracija

Uvođenje eura trebalo bi unaprijediti integraciju Republike Hrvatske u Europsku uniju (dalje u tekstu: EU) i olakšati trgovinske odnose stvarajući jednake uvjete svima za razno poslovanje. Uklanjanje troškova i rizika valutne razmjene potaknulo bi prekogranične transakcije potaknuvši trgovinu i ulaganja između Republike Hrvatske i ostalih zemalja eurozone. To bi moglo promicati ekonomsku integraciju i potaknuti razvoj integriranijeg europskog tržišta.

1.1.3. Stabilnost i vjerodostojnost

Euro je tradicionalno široko priznata i stabilna međunarodna valuta. Za Republiku Hrvatsku uvođenje eura trebalo bi učvrstiti njezinu predanost europskim integracijama i indicirati stabilnost zemlje na međunarodnim tržištima. Drugim riječima, to bi moglo potaknuti povjerenje ulagača i smanjiti troškove zaduživanja što bi izrazito koristilo i Vladi Republike Hrvatske te samom privatnom sektoru. Međutim, neriješena dužnička kriza s kojom se suočavaju pojedine zemlje eurozone izaziva zabrinutost o potencijalnim problemima za zemlje poput Republike Hrvatske, posebno s obzirom na njezino ispod prosječno malo gospodarstvo u usporedbi s drugim članicama.

1.1.4. Makroekonomska konvergencija

Pristupanje eurozoni zahtijeva ispunjavanje posebnih kriterija koji uključuju prihvaćanje fiskalne discipline i stabilnost cijena. Ovaj proces često dovodi do samog poboljšanog upravljanja, povećane transparentnosti i povećane vjerodostojnosti politike. Uvođenjem eura Republika Hrvatska bi mogla biti prisiljena na provedbu potrebnih strukturnih reformi i provođenje razborite fiskalne politike. Međutim, kritičari tvrde da bi se kriteriji integracije mogli pokazati izazovnim za Republiku Hrvatsku, budući da se posljednjih nekoliko godina bori s visokim javnim dugom i izrazito slabim gospodarskim rastom.

1.1.5. Turizam

Turizam i turistička industrija Republike Hrvatske najznačajnije pridonosi njezinu gospodarstvu. Ulazak u eurozonu pojednostavio bi konverziju valuta za turiste čime bi Republika Hrvatska potencijalno postala još privlačnija destinacija. To bi također smanjilo složenost i troškove upravljanja deviznim rezervama jer bi euro bio jedina prihvaćena valuta. Međutim, kritičari tvrde da bi usvajanje eura moglo dovesti do viših cijena za turiste, smanjujući konkurentnost i potencijalno utjecati na turistički sektor.

1.2. Mogući negativni učinci ulaska Republike Hrvatske u eurozonu

1.2.1. Prijelazni troškovi i gubitak prilagodljivosti

Prijelaz na novu valutu uključuje znatne troškove i prilagodbe. Republika Hrvatska bi u idealnom scenariju trebala pripremiti svoju financijsku infrastrukturu, ažurirati pravne okvire i educirati građane o prednostima i izazovima korištenja eura. Štoviše, uvođenje eura značilo bi odustajanje od tečaja kao alata za prilagodbu konkurentnosti. To bi Republici Hrvatskoj moglo otežati odgovor na gospodarske šokove te dovesti do gubitka cjenovne konkurentnosti u pojedinim sektorima.

1.2.2. Suverenitet i donošenje odluka

Jedna od mnogih zabrinutosti u vezi usvajanja eura je percipirani gubitak suvereniteta u donošenju odluka o monetarnoj politici. Kao članica eurozone, Republika Hrvatska bi imala ograničenu kontrolu nad vlastitim kamatama, tečajevima i opskrbom novcem. Kritičari tvrde da bi to moglo ograničiti sposobnost zemlje da odgovori na domaće gospodarske izazove jer bi se morala pridržavati monetarne politike koju je postavila Europska središnja banka (ECB).

Međutim, nisu svi istog mišljenja, te zagovornici uvođenja eura tvrde da bi se ovaj gubitak suvereniteta mogao nadoknaditi prednostima u vidu stabilnosti i integracije unutar eurozone.

1.2.3. Javna percepcija i prihvaćanje

Uspješno prihvaćanje eura zahtijeva podršku i prihvaćanje cjelokupne javnosti. Uvođenje nove valute potencijalno može izazvati zbnunjenost i otpor među većim dijelom stanovništva. Vlada Republike Hrvatske bi i nakon uvođenja eura trebala nastaviti sa učinkovitim e-komunikacijskim kampanjama kako bi obrazovala građane o prednostima i izazovima usvajanja eura. Ključno je riješiti sve nedoumice povezane s mogućim utjecajem na cijene, plaće i životni standard kako bi se osigurala glatka i široko prihvaćena tranzicija što je u slučaju Republike Hrvatske vrlo zahtjevno i teško jer se građani i općenito ljudi teško pomiču iz svoje zone komfora.

1.2.4. Lekcije postojećih članica eurozone

Proučavanje iskustava postojećih članica eurozone može pružiti dragocjene uvide u potencijalne posljedice uvođenja eura za Hrvatsku. Zemlje poput Slovenije i Slovačke uspješno su prešle na euro, imajući koristi od povećane stabilnosti, gospodarskog rasta i integracije. Međutim, druge zemlje poput Grčke i Italije su se suočile sa značajnim izazovima što je izazvalo zabrinutost zbog potencijalnih rizika pridruživanja eurozoni. Republika Hrvatska bi trebala pažljivo procijeniti lekcije naučene iz ovih primjera kako bi osigurala odluku utemeljenu na dobrim informacijama. Sveukupno javno mnijenje i hrvatsko stanovništvo je u velikom broju zabrinuto da se Republici Hrvatskoj ne dogodi grčki scenarij kojega su sve ove godine uspješno upoznali kroz medije i razne internetske izvore.

1.3. Iskustva drugih članice EU nakon ulaska u eurozonu

Opće je poznato da Europska unija broji dvadeset i sedam (27) država članica, od toga njih dvadeset (20) koristi euro kao službenu valutu. Republika Hrvatska je nakon Slovenije druga država sa prostora bivše Jugoslavije koja je prihvaćena u EU. Jedina država u povijesti koja je napustila Europsku uniju je Velika Britanija koja je u lipnju 2016. godine na referendumu odlukom građana odlučila napustiti Europsku uniju te ju je četiri godine nakon, odnosno 31. siječnja 2020. godine, i službeno napustila. Tijekom godina, države članice su postepeno prihvaćale euro kao zakonodavnu valutu u određenoj zemlji, neke države članice s manje uspjeha a neke i više nego uspješno uspjele usvojiti novu valutu. Nama najbliža država, s kojom dijelimo kopnenu i morsku granicu, Slovenija je novu valutu veoma uspješno prihvatila

te je ona izrazito pozitivan primjer u kojemu smjeru se treba ići nakon ulaska u eurozonu. S druge strane, Grčka je uvođenjem eura gurnula svoju zemlju u dužničko ropstvo čiji će danak još dugo morati otplaćivati te je ona savršen primjer u kojem smjeru Republika Hrvatska ne smije krenuti. U nastavku teksta objasnit će se detaljni primjeri te dobre i loše strane koje su Slovenija i Grčka poduzele nakon ulaska u eurozonu.

1.3.1. Grčka

Svi smo dobro upoznati sa svjetskom financijskom krizom koja se dogodila 2008. godine. Kriza je zahvatila sve države članice Europske unije, pa tako i Grčku. Grčka se od samog pristupa Europskoj uniji suočavala sa raznim nedaćama i neravnotežama u nacionalnom gospodarstvu. Među prije spomenutim nedaćama i neravnotežom najviše se ističe korupcija, izrazito visok stupanj državne potrošnje, krajnje neučinkovito zakonodavstvo, pravosuđe i birokracija te ispodprosječna porezna politika. Grčka je svoju prijašnju nacionalnu valutu (drahmu) zamijenila eurom još davne 2001. godine kada je i sama dobila izvore međunarodnih financiranja. Između ostalog, kao jedan od glavnih razloga produljenja same krize smatra se i uvođenje eura uz kompletno zanemarivanje regulativa Europske unije s kojima bi se ipak određene neravnoteže uspjele uskladiti. Najveći problem države leži u prekomjernoj potrošnji financiranoj iz izrazito jeftinih međunarodnih kredita koje država nije stigla ni uspjeti vratiti zbog čega su morali stizati paketi pomoći od ostalih država članica Europske unije. Pored toga, Grčka i njena zakonodavna tijela su odlučila potpuno lažirati podatke o javnom dugu i fiskalnom deficitu koji su u stvarnosti naveliko premašivali sve norme i kriterije eurozone. Zbog svega navedenog, u državi su nastupile mjere smanjenja javne potrošnje, uvođenja novih poreza (na alkohol, gorivo, duhan), uvođenje dužeg radnog vijeka, smanjenje plaća i sl. Budući da su predmetne mjere izrazito nepopularne, posebno za grčko stanovništvo, uslijedili su brojni prosvjedi i neredi. Kao rezultat svega navedenog, Grčka je i danas primorana izdavati obveznice nudeći izrazito visoke kamatne stope, a sve kako bi uspela financirati svoj dug te mora donesti plan reformi kojima bi ostvarila pravo, uz pomoć Međunarodnog monetarnog fonda, Europske središnje banke i Europske komisije. Kreditni rejting zemlje je drastično pao, a uzme li se u obzir da je Grčka članica eurozone, njezina je nacionalna situacija izrazito negativno utjecala na stabilnost eura i razvoj ostalih država članica Europske unije. Uzrokovani su ogromni gubici i negativni učinci gospodarstva s kojima se Grčka i dan danas bori. Također, postoje i brojna tumačenja vezana uz izlazak Grčke iz euro područja vezano uz bankrot zemlje, a što bi se itekako negativno odrazilo na samu Europsku uniju. Kao što je već spomenuto, Grčkoj su upućeni veliki paketi pomoći koji se mogu tumačiti kao sposobnost eurozone sa

suočavanjem s teškim situacijama u kojima do izražaja dolazi svrha velike europske integracije koja pomaže svim svojim državama članicama bez obzira na njihovu veličinu i povijest.

1.3.2. Slovenija

Republika Slovenija je Republici Hrvatskoj najbliži i najsirođnji primjer ulaska u eurozonu. Kao bivša članica Jugoslavije, Republika Slovenija se kao i Republika Hrvatska trebala izboriti za svoju neovisnost. No ipak, u toj su borbi uspjeli izvući lakši kraj te su prošli puno blaže i bezbolnije za razliku od Republike Hrvatske. Slovenija je pristupila Europskoj uniji 2004. godine, te se u tome trenutku nalazila u izrazito povoljnoj gospodarskoj situaciji. Svoju domaću nacionalnu valutu tolar zamijenila je 01. siječnja 2007. godine za jedinstvenu europsku valutu-euro. Nakon uvođenja eura pojavljuju se problemi zbog jeftinog zaduživanja u međunarodnome okruženju te je ukupni vanjski dug zemlje narastao do te mjere da je iznosio vrtoglavih 36% samog BDP-a što je na kraju uzrokovalo mnogo problema. Zbog toga je slovenskim bankama bilo potrebno više milijardi eura za poticanje oporavka i saniranje nastale štete, dok je slovensko gospodarstvo izgubilo na konkurentnosti. Republika Slovenija je kao i Grčka, ali u manjoj mjeri, morala poduzeti određene strukturne reforme koje su uključivale smanjenje javne potrošnje i povećanje poreza. Republika Slovenija nije mogla računati na pomoć nacionalne središnje banke i tečajne politike Europske unije, a koje su joj ranije pomogle u obrani od iznenađenja i šokova te jačale izvoz i gospodarstvo reguliranjem prijašnje valute tolara te su bili osuđeni na strukturne reforme i internu devalvaciju. Iako je Slovenija u nekoliko godina od uvođenja eura izgubila financijsku i ekonomsku ravnotežu te su porasli životni troškovi i cijene uspjela je povećati porast prosječne plaće građana. Osim iznesenih negativnih učinaka, treba spomenuti da je Republika Slovenija za razliku od Grčke, desetak godina nakon uvođenja eura kao službene valute, postigla izrazito visok stupanj internacionalizacije gospodarstva te podigla kreditni rejting države na viši nivo. Isto tako, postignuti su ciljevi koji su bili postavljeni radi smanjenja javnog duga te su se javne financije stabilizirale. Iako na ovom primjeru vidimo kako je Republika Slovenija u početku imala velike poteškoće ponajprije zbog lošeg vodstva, nakon nekoliko godina se uspjela stabilizirati te je trenutno jedna od, ako ne i „najzdravija“ članica Europske unije.

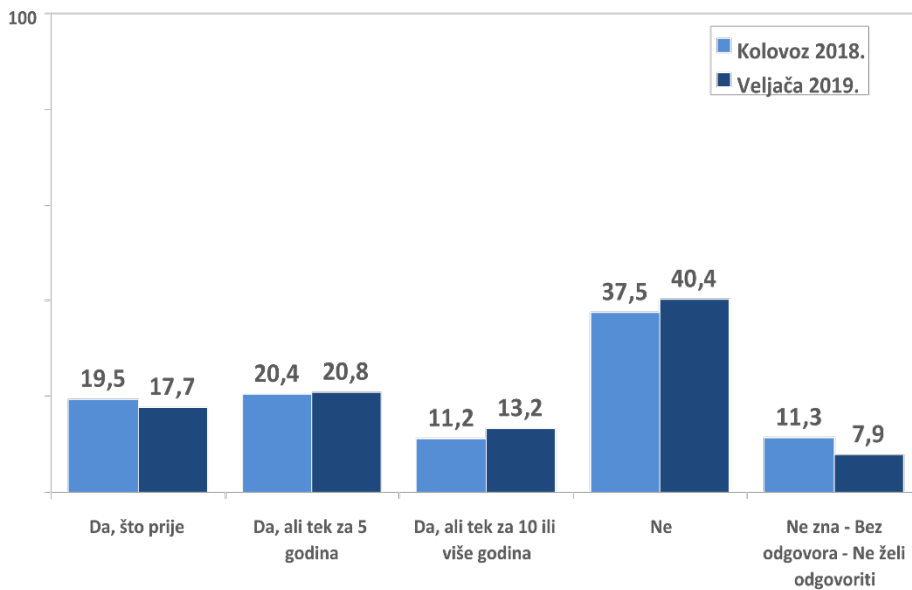

2. Javno mnijenje i utjecaj eura na turizam Republike Hrvatske

"Posjetitelji iz emitivnih zemalja u kojima je euro službena valuta ostvaruju u Hrvatskoj gotovo 70 posto ukupnih prihoda turizma, a oko 60 posto ukupnih noćenja dolazi iz euro područja. Uvođenje eura pridonosi i jačanju međunarodne suradnje, investicija te promotivnim učincima na sektor turizma“. Ovim riječima govorili su iz Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske netom prije samog ulaska u eurozonu. Isto tako, smatra se kako je Republika Hrvatska snažno trgovinski implementirana s euro područjem te da će se uvođenjem eura ostvariti izrazito značajna korist za gospodarstvo. Ne smijemo zaboraviti činjenicu kako turizam ima najznačajniji udio u hrvatskom BDP-u te tako dodatno stvara multiplikativni učinak i na druge gospodarske djelatnosti. Također, iz Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske ističu da je vrlo važna i činjenica da dostupna empirijska istraživanja prikazuju veoma pozitivne implikacije uvođenja eura, no je li to zapravo tako pokazat će nam istraživanje u daljnjem dijelu rada.

U svakoj državi su najvažniji građani jer bez njih sama država ne bi mogla funkcionirati niti postojati. Kao i za svako pitanje u novijoj hrvatskoj povijesti stajališta o uvođenju eura su raznovrsna i brojna. Kako se sve više približavalo razdoblje u kojemu je Republika Hrvatska ispunjavala kriterije za ulazak u eurozonu, polemike i svađe bile su sve češće. Hrvatska narodna banka je 2019. godine provela istraživanje među građanima Republike Hrvatske na temu uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. U daljnjem tekstu prikazani su rezultati određenih pitanja.

Slika 1. Prema Vašem mišljenju treba li Hrvatska uvesti euro?

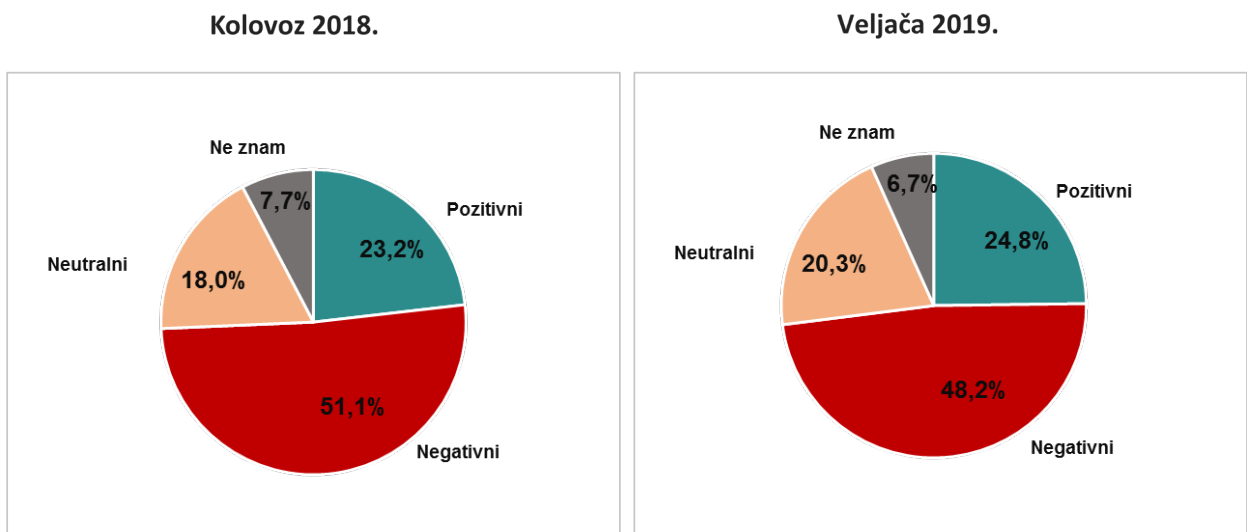

Pitanje: P6. Prema Vašem mišljenju treba li Hrvatska uvesti euro?

Izvor: Hrvatska narodna banka; Istraživanje javnog mnijenja o uvođenju Eura, Veljača 2019. (Pristupljeno 21.08.2023)

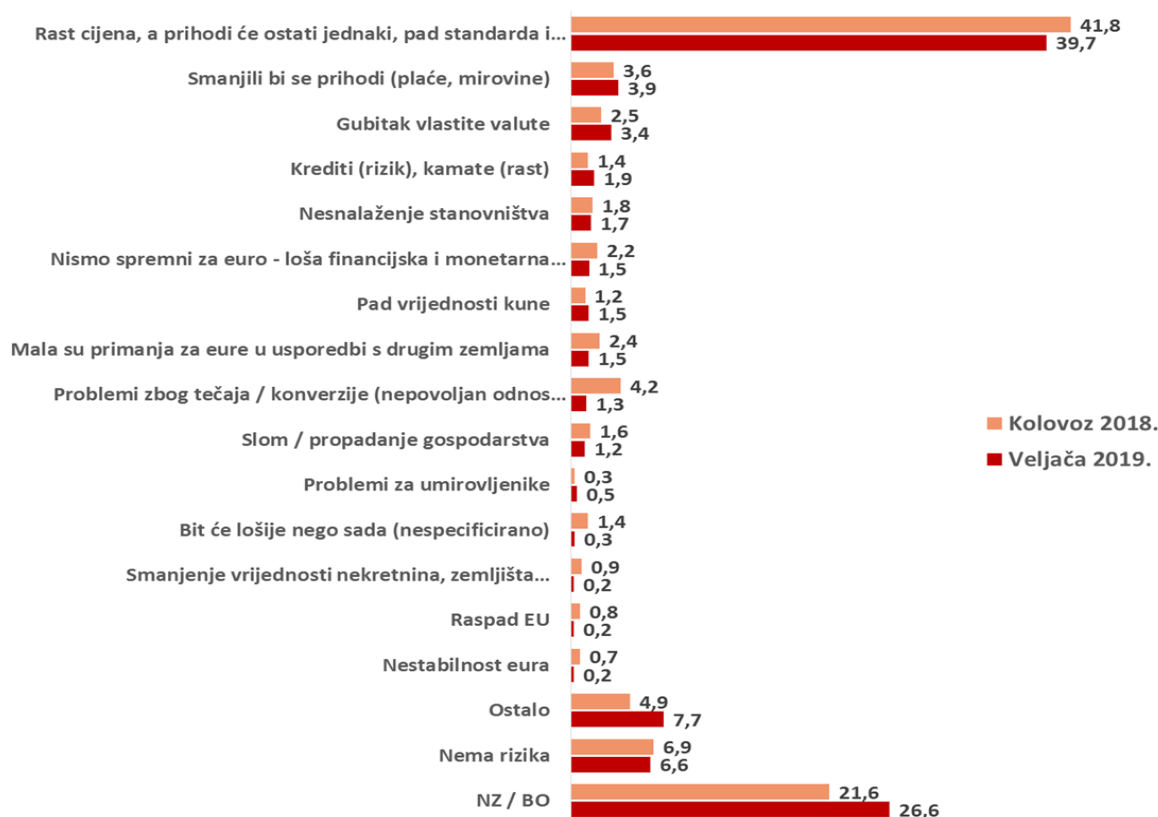
Iz tablice jasno se može iščitati kako čak 40% stanovništva nije bilo za ulazak u euro zonu. Njih samo 17,7% je podržavalo ulazak, dok je 20% građana izrazilo želju za ulaskom u euro zonu tek za pet (5) godina što im se s obzirom da se istraživanje provelo u 2019. godini na kraju i ostvarilo.

Slika 2. Stav građana o učincima uvođenja eura

Izvor: Hrvatska narodna banka; Istraživanje javnog mnijenja o uvođenju Eura, Veljača 2019. (Pristupljeno 21.08.2023)

Tablica 1. Koji bi bio najveći rizik uvođenja eura u Hrvatskoj?

Izvor: Hrvatska narodna banka; Istraživanje javnog mnijenja o uvođenju Eura, Veljača 2019. (Pristupljeno 21.08.2023)

Iz gore priloženih tablica proizlazi da, osim straha od porasta cijena, hrvatski građani smatraju kako gospodarstvo ionako stoji na „klimavim nogama” te da Republika Hrvatska još uvijek nije spremna za zahtjevni pothvat uvođenja eura kao služene valute.

Najveći strahovi građana vezani su uz pad standarda i predodžbi da će cijene i sam život postati skuplji dok će plaće ostati iste. Isto tako, građani strahuju da bi odlaskom hrvatske kune u povijest, izgubili dio svojega nacionalnog identiteta. Nadalje, građani se pribojavaju nesnalaženju u novoj valuti i smatraju da nismo dovoljno spremni za euro te nas uspoređuju sa drugim državama članicama Europske unije koje imaju izrazito viši i povoljniji životni standard. Vidljiv je i strah vezan uz gubitak monetarnog suvereniteta jer će se monetarne odluke nakon ulaska u eurozonu donositi u Europskoj središnjoj banci. Međutim, brojni građani, uz ekonomske stručnjake i znanstvenike, smatraju kako Republika Hrvatska već dugo vremena nema monetarni suverenitet i to iz razloga jer je tečaj kune vezan uz euro, ali i velik

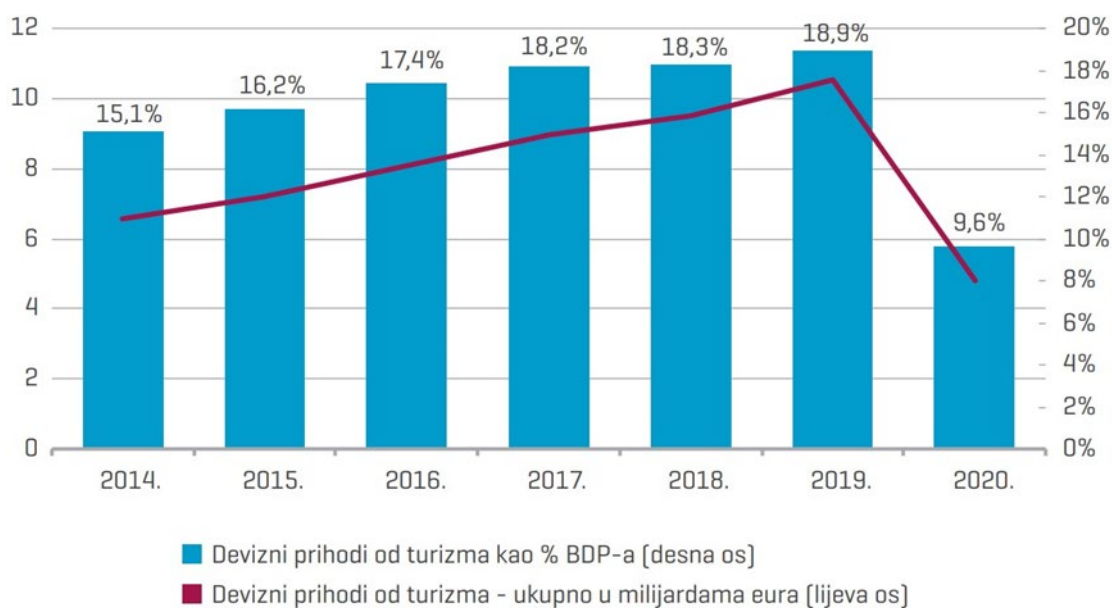
broj kredita i štednji državnog i privatnog sektora te kućanstava izraženi su u eurima ili drugoj stranoj valuti.

Slijedom svega izloženog, razvidno je kako stanovništvo strahuje od ulaska u eurozonu. Građani nemaju povjerenja u Vladu Republike Hrvatske te najviše strahuju o tome kako će hrvatski građani dobiti europske cijene, a imati hrvatske plaće koje su puno niže od europskih standarda. Isto tako, veoma su nezadovoljni odlukom da u Republici Hrvatskoj na temu uvođenja eura nije proveden referendum već je referendum o pristupanju Europskoj uniji ujedno predstavljao i referendum za uvođenje eura, a kada se za to ispune uvjeti. Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske negiraju sve tvrdnje te konstatiraju da strah ne treba postojati te kako će cijene porasti zanemarivih 0,23% (HNB 2019. godina).

2.1. Turizam

Svima je poznato da je turizam najunosnija i najrazvijenija gospodarska grana Republike Hrvatske. Također, Republika Hrvatska ima najjače gospodarstvo u jugoistočnoj Europi. Međutim, postavlja se pitanje bi li Republika Hrvatska kao država uopće postojala da nema turizma, te što bi se dogodilo sa državom da dođe do ekološke katastrofe na Jadranu. Turizam neposredno djeluje na gospodarstvo Republike Hrvatske u četiri područja, a to su ugostiteljstvo koje uključuje hotele i restorane, promet, putničke agencije i trgovinu. Posredno, turizam djeluje na pokretanje gospodarskog sustava zemlje i regije. Turizam je jedna od važnijih djelatnosti hrvatskog gospodarstva i bitan je za razvoj drugih gospodarskih djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Važnost turizma se promatra kroz utjecaje na platnu bilancu koji se ujedno održavaju na više ekonomskih funkcija turizma. Osim što utječe na uravnoteženje platne bilance turizam doprinosi i stabilizaciji gospodarstva te gospodarskom rastu. Rekordne turističke sezone iz godine u godinu dovele su Republiku Hrvatsku na prijestolje u Europi kao države s najvećim udjelom turizma u BDP-u. Prihodi hrvatskog turizma prate trend te svake godine rastu, uz iznimku 2020. godine, kada je pandemija uzrokovana virusom Covid-19 uzela svoj obol i turizmu pa je te godine došlo do drastičnog smanjenja ukupnih prihoda od turizma. No, nakon završetka pandemije turizam je nastavio pozitivan rast te i dalje najviše pridonosi gospodarstvu zemlje. Međutim, mora se istaknuti da nikada nije dobro da država ovisi o samo jednoj grani gospodarstva, u konkretnom slučaju turizmu.

Grafikon 1. Devizni prihodi od turizma u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. - 2020.

Izvor: EIZG., Sektorska analiza turizam studeni 2021, Ekonomski institut Zagreb
https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijskepublikacije/sektorske-analize/sa_turizam_studeni_2021.pdf (04.08.2022.) (Pristupljeno 23.08.2023)

Hrvatski turizam, odnosno oblik turizma koji se prakticirao zadnjih dvadesetak godina u Republici Hrvatskoj nije održiv. Naime, najveći problem takvog turizma je sezonalnost te činjenica da u tri ljetna mjeseca u našim destinacijama boravi gotovo duplo više posjetitelja nego što sama destinacija može podnijeti. Takav način turizma dovodi do preopterećenja svih sustava, loše utječe na domicilno stanovništvo te uništava floru i faunu određenog područja. Uzimajući u obzir gore navedene probleme hrvatskog turizma, ključni dionici hrvatskoga turizma i to ministarstava i druge relevantne institucije izradili su strategiju razvoja održivog turizma do 2030. godine. Strategija je akt strateškog planiranja hrvatskog turizma za razdoblje do 2030. godine, usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i temeljnim dokumentima i politikama Europske unije i Republike Hrvatske. Strategija je usklađena s tranzicijskim putom za turizam koji je okosnica budućeg Europskog plana turizma do 2030. godine (Agenda 2030), Paktom za vještine u turističkom ekosustavu te ciljevima održivog razvoja UN Agende 2030. Izrada Strategije dio je reformskih procesa predviđenih Nacionalnim planom oporavka i otpornosti. Razvoj održivog turizma u Republici Hrvatskoj ima za cilj podići kvalitetu života i rada lokalnog stanovništva i gospodarski i društveni napredak hrvatskog društva u cjelini. Ključno obilježje Republike Hrvatske kao turističke destinacije njezina je autentičnost koju odražavaju gostoljubivi, otvoreni i srdačni

ljudi, raznolikost njenih regija te bogata prirodna i kulturna baština. U cilju zaštite i još bolje prezentacije resursa, kao i očuvanja duha dobrodošlice po kojem je prepoznatljiv hrvatski turizam, nužno je zaustaviti negativne trendove poput prekomjernog opterećenja prostora i sezonalnosti te pokrenuti održivu razvojnu paradigmu u skladu s najboljim praksama na globalnoj razini. U okviru strategije predstavljena je i njena vizija koja glasi „Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve“.

2.1.1. Utjecaj eura na turizam Republike Hrvatske

Kako je već nekoliko puta spomenuto u prijašnjim odlomcima, turizam je važan aspekt hrvatskog gospodarstva te velika većina građana Republike Hrvatske ovise o turizmu. Uvođenjem eura građani su strahovali o tome kako će se to odraziti na turizam i goste koji nas posjećuju. Međutim, većina teoretičara smatra kako će euro imati izrazito snažan i pozitivan utjecaj na turizam te da može jedino osnažiti i poboljšati poziciju Republike Hrvatske na turističkoj mapi. Ulaskom u Schengenski prostor granice sa zemljama u Europskoj uniji postale su prošlost, a budući da više od 60% ukupnih noćenja ostvaruju gosti iz država članica Europske unije ovo se može smatrati idealnim scenarijem za hrvatski turizam. Za vrijeme turističke sezone na granicama su se stvarale ogromne gužve te bi gosti puno vremena izgubili čekajući ulazak u Republiku Hrvatsku. Pored toga, gužve i kolone loše utječu na ljude koji putuju te stvaraju nezadovoljstvo koje se prenosi na samu državu odnosno lokaciju u koju putuju. Stoga, lakši i brži prolaz granice omogućuje gostima duže vrijeme boravka u destinaciji te pridonosi većem trošenju novčanih resursa u Republici Hrvatskoj. Isto takom uvođenjem eura turističko tržište države postati će dostupnije gospodarstvu iz zemalja eurozone. Uklanjanje tečajnih rizika i fluktuacija potaknut će ulaganja u ugostiteljski sektor zemlje što će dovesti do razvoja novih odmarališta, hotela i turističkih atrakcija. Povećana ulaganja u turističku industriju omogućit će inovativnu ponudu, poboljšanu infrastrukturu i poboljšane usluge čime bi se dodatno mogla povećati privlačnost Republike Hrvatske kao turističke destinacije. Nadalje, poznato je da je euro široko priznata i pouzdana valuta koja turistima pruža sigurnost prilikom posjeta Republici Hrvatskoj. Budući da je euro prihvaćen u mnogim popularnim europskim turističkim destinacijama, Republika Hrvatska će uvođenjem istoga biti još konkurentnija na europskom tržištu. Turisti će imati veće povjerenje u ekonomsku stabilnost zemlje što će rezultirati dužim ostankom i povećanom potrošnjom te željom za ponovnim posjećivanjem zemlje. Valutni tečajevi su godinama bili uzrok zbunjenosti i neugodnosti kod posjetitelja te su posjetitelji, nažalost, često znali biti prevareni od strane

mjenjačnica i drugih gospodarskih subjekata. Uvođenjem eura Hrvatska bi trebala eliminirati fluktuacije valute što bi omogućilo veću transparentnost cijena za turiste. Jednostavnost određivanja cijena u eurima posjetiteljima će olakšati planiranje vlastitog proračuna i razumijevanje vrijednosti roba i usluga. Takva povećana transparentnost stvorit će pozitivniju percepciju pristupačnosti Republike Hrvatske privlačeći putnike koji paze na proračun i traže vrijednost za svoj novac. Prijelaz Republike Hrvatske na euro trebao bi donijeti veću stabilnost tržišta jer će se zemlja pridružiti široj i jačoj gospodarskoj uniji. Stabilnost eura zaštitit će turističku industriju od rizika povezanih s nestabilnošću valute osiguravajući da cijene ostanu relativno stabilne i donekle predvidljive. Stabilnost eura pomoć će državi da učinkovitije prebrodi gospodarske padove privlačeći turiste čak i u nesigurnim vremenima, koje je prema stručnjacima vrlo blizu. Republika Hrvatska bi ulaskom u eurozonu trebala dobiti pristup raznim financijskim izvorima i programima koje nudi Europska unija. Ti se resursi mogu iskoristiti za provedbu praksi održivog turizma, ulaganje u ekološke inicijative i poboljšanje marketinških segmenata određenih destinacija. Dionici u hrvatskom turizmu mogu iskoristiti mogućnosti financiranja Europske unije, posebno namijenjene održivom razvoju turizma, čime bi se Republika Hrvatska u konačnici pozicionirala kao odgovorna i ekološki osviještena destinacija. Republika Hrvatska će se kao članica eurozone čvršće povezati s turističkim inicijativama i programima diljem Europske unije. Ova integracija omogućuje Republici Hrvatskoj sudjelovanje u raznim kampanjama EU-a koje promoviraju održivi turizam, kulturne razmjene i prekogranični turizam. Usklađivanjem s ovim inicijativama Republika Hrvatska može pristupiti široj mreži potencijalnih turista i iskoristiti marketinšku potporu koju pruža EU, dodatno povećavajući svoju vidljivost kao poželjne turističke destinacije.

Nadalje, MICE je sinonim za kongresni turizam – odnosi se na određen tip turizma u kojem grupe ljudi, što je obično unaprijed vrlo dobro isplanirano, dođu zajedno zbog neke određene svrhe. U relativno kratkom vremenu, postoji trend za korištenje termina “Kongresna industrija” (“Meetings Industry”) da bi se izbjegle konfuzije zbog skraćenice. „MICE“ turizam je poznat po opsežnom planiranju i po izrazito zahtjevnim gostima te je ključna za poslovni turizam i posjetitelje koji troše veliku količinu novaca. Uvođenje eura može privući značajne međunarodne konferencije, izložbe i poslovna događanja u Republiku Hrvatsku. Korporacijama i organizacijama unutar eurozone bit će lakše organizirati i financirati takve događaje u Hrvatskoj, pridonoseći povećanom poslovnom turizmu i povećanju prihoda za lokalne pružatelje usluga, hotele i same turističke destinacije. Uvođenje eura u Hrvatskoj ima potencijal poboljšati turističku industriju zemlje privlačenjem većeg broja turista, povećanjem

moćnosti ulaganja, jaćanjem konkurentnosti i pružanjem veće stabilnosti tržišta. Usklađivanjem sa susjednim zemljama eurozone, Hrvatska će pojednostaviti putovanja, eliminirati prepreke za razmjenu valuta i stvoriti transparentniju strukturu cijena. Ove pozitivne promjene pozicionirat će Hrvatsku kao još poželjniju destinaciju za turiste iz eurozone i izvan nje. U konačnici, prihvaćanje eura pomoći će u održivom rastu turističke industrije pridonoseći gospodarskom prosperitetu Hrvatske.

2.1.2. Strani kapital i investicije

Prema zadnjim podacima i najavama strani kapital i investicije trebale bi još više porasti ulaskom u eurozonu. Hrvatsku zadnjih godina prati trend stranih investitora tj. Velikih hotelskih lanaca koji svoje hotele otvaraju diljem države. Isto tako, mnogi naši državljani koji su sreću potražili izvan Republike Hrvatske, kupuju nekretnine diljem hrvatske obale te u njima borave samo nekoliko tjedana u ljetnim vremenima dok su ostalo vrijeme kuće prazne ili se iznajmljuju putem turističkih posrednika. Prema najnovijim rezultatima istraživanja o atraktivnosti tržišta za izravna strana ulaganja (FDI) koje je proveo EY, tijekom 2022. godine u Hrvatskoj je bilo rekordnih 26 stranih ulaganja, 53% više u odnosu na godinu ranije, što je Hrvatsku smjestilo na veoma dobro 28. mjesto u Europi. Izravna strana ulaganja u Hrvatskoj su doprinijela stvaranju 2.585 novih radnih mjesta. Prema godišnjem izvješću EY European Attractiveness Survey, na razini Europe bilježi se tek 1% više izravnih stranih ulaganja u usporedbi s 2021. godinom, što je 7% niže od rekordne pred pandemijske 2019. godine. Tijekom 2022. godine u četrdeset i četiri (44) europske zemlje provedeno je 5.962 greenfield investicija te investicijskih projekata ekspanzije, u usporedbi s 5.877 projekata u 2021. godine. Strani ulagači u Hrvatskoj su najviše ulagali u tri područja: sektor transporta, IT industriju te proizvodnju. Iako se u prva tri područja ne nalazi turizam, smatra se kako će se uvođenjem eura to promijeniti te bi se vrlo brzo turizam trebao vratiti u prva tri područja najvećih stranih ulaganja. Očekuje se kako će euro poboljšati tokove kapitala između zemalja eurozone te da će ostvarenje zajedničke utjecati na financijska tržišta i ponašanje ulagača jer sami niži transakcijski troškovi i uklanjanje tečajnog rizika dovodi do porasta poticaja ulaganja i omogućuje brži i bolji razvoj samih financijskih tržišta. Općenito, uvođenjem valute koju ima velika većina zemalja dolazi do zamjene za ostale valute te posljedicom toga proizlazi, prije svega, jednostavnost plaćanja i nestaju razlike između kupovnog i prodajnog tečaja strane valute čime se povećava usporedivost cijena među europskim zemljama. Ulazak Hrvatske u Europsku uniju je pozitivno utjecao na hrvatsko gospodarstvo. Uklonile su se prepreke u trgovinskoj razmjeni sa ostalima zemljama članicama i olakšao se sami izvoz u Europsku uniju

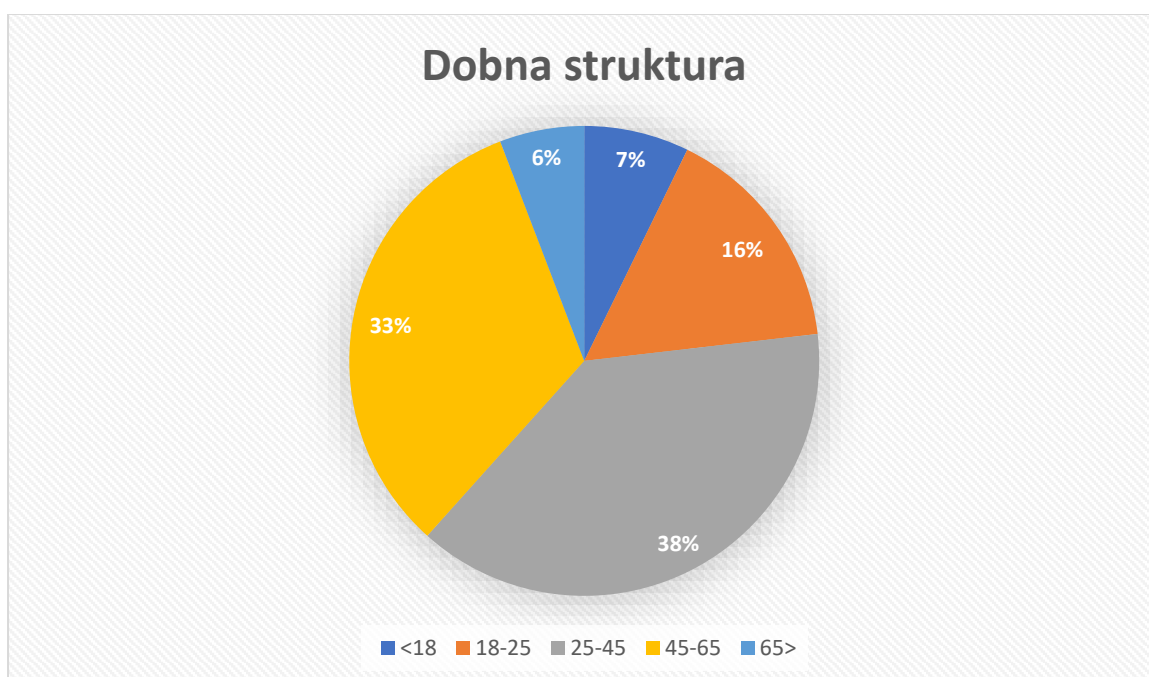

kao i izvoz iz Europske unije te je time započeo oporavak hrvatskog izvoza i cjelokupne trgovine. Uvođenje eura u Hrvatsku bi pozitivno utjecao na inozemna izravna ulaganja jer bi na taj način zajednička valuta ohrabrila same ulagače na način da se smanje tečajne neregularnosti te da se smanje i ostale prepreke koje otežavaju pozitivno djelovanje izravnih inozemnih ulaganja. Također, važna značajka priljeva inozemnih izravnih ulaganja je uklanjanje tečajnog rizika i pripadanje Europskoj uniji. Osim navedenog, inozemna izravna ulaganja su određena i nizom drugih čimbenika, npr. uvjetima na svjetskim financijskim tržištima te u samom domaćem gospodarstvu, poput poreznog opterećenja, cijene rada i kvalitete radne snage. Pritom, uvođenje eura bi također, smanjio valutni rizik koji bi poboljšao poslovnu klimu pa tako i izrazito potaknuo inozemna izravna ulaganja.

3. Anketa o zadovoljstvu građana nakon uvođenja eura kao službene valute

Već je prije spomenuto kako su građani zapravo najbitniji i najvažniji faktor bilo koje zemlje. Bez građana, država ne bi mogla postojati te bi se svaka odluka i promjena trebala dovesti radi boljitka građana i poboljšanja njihovog standarda. Upravo zato se i provela anketa u kojoj je sudjelovalo šesto sedamdeset (670) građana Grada Pule-Pola te su kroz anketu iznijeli svoje mišljenje o tome jesu li zadovoljni novom valutom, koliko im se život unaprijedio ili unazadio te jesu li im cijene prihvatljive. Isto tako, Pula je poznati turistički grad te je anketa obuhvatila pitanja vezana uz turizam i uvođenje eura pa iako u anketi nije sudjelovao veliki broj građana Grada Pule smatram da su rezultati izrazito zanimljivi te će biti predstavljeni u sljedećim poglavljima. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 01.07. do 15.07.2023 godine, ispitanici su anketi pristupali putem on-line poveznice te istu zatim rješavali. U anketi je sudjelovalo pedeset i sedam (57) posto muškaraca, te četrdeset (40) posto žena, ostalih tri (3) posto se nije izjasnilo. U nastavku slijedi prvi grafikon o dobnoj strukturi ispitanih.

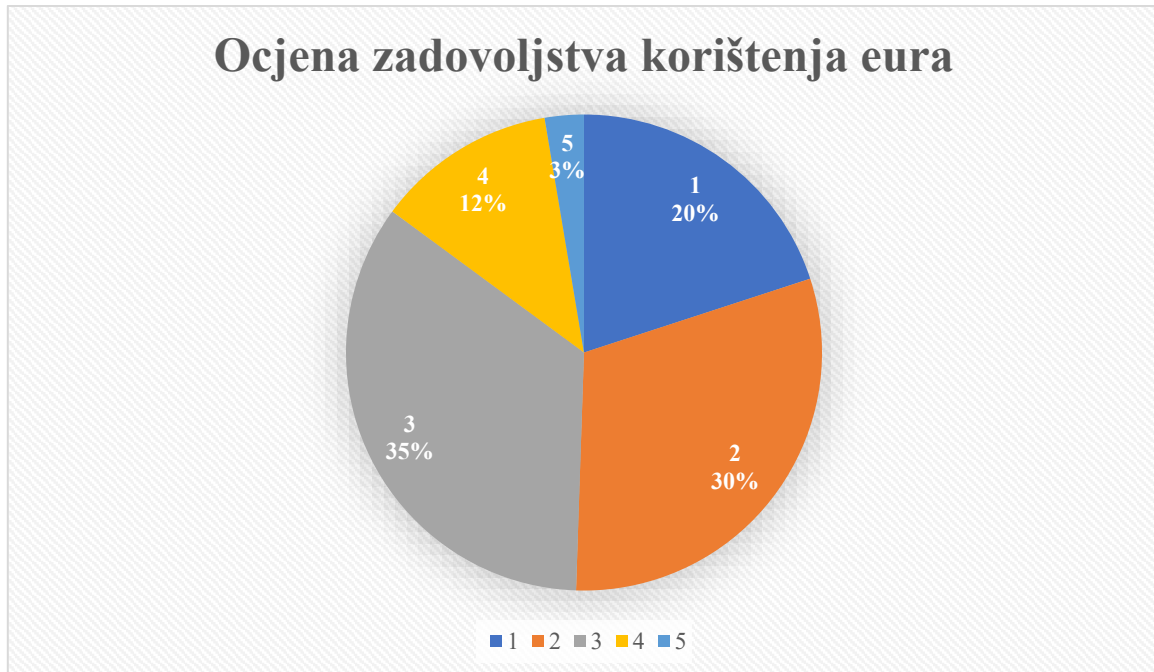
Grafikon 2. Dobna struktura

Izvor: izradio autor prema vlastitom nahođenju

3.1. Ocjena zadovoljstva nove valute

Grafikon 3. Ocjenom od 1. do 5. ocijenite svoje zadovoljstvo nove valute (euro)

Izvor: Izradio autor prema vlastitom nađenju

Uzimajući u obzir da ocjena jedan (1) izražava nedovoljno zadovoljstvo korištenja eura, dok ocjena pet (5) izražava odlično zadovoljstvo iz prethodnog grafikona možemo zaključiti kako su ispitanici dovoljno (2) i dobro (3) zadovoljni korištenjem nove valute. Isto tako, zabrinjavajući je podatak da je skoro 20% ispitanika nezadovoljno novom valutom, dok je samo 3% ispitanika novoj valuti dalo najvišu ocjenu odličan (5). 12.25% ispitanika ocijenilo je euro sa vrlo dobar (4) te bi u skorijoj budućnosti taj postotak trebao rasti jer se većina anketiranih građana dvoumilo između ocjene dobar (3) i vrlo dobar (4) te su zbog sentimentalnosti prema hrvatskoj kuni i kratkom korištenju eura izabrali ocjenu dobar (3). Na kraju, možemo zaključiti kako ispitanici nisu pretjerano zadovoljni korištenjem nove valute, no ipak pretpostavlja se da će kroz duži period vremena građani prihvatiti euro kao svoju valutu.

3.2. Smatrate li da su troškovi života porasli uvođenjem nove valute?

Grafikon 4. Smatrate li da su troškovi života porasli uvođenjem eura?

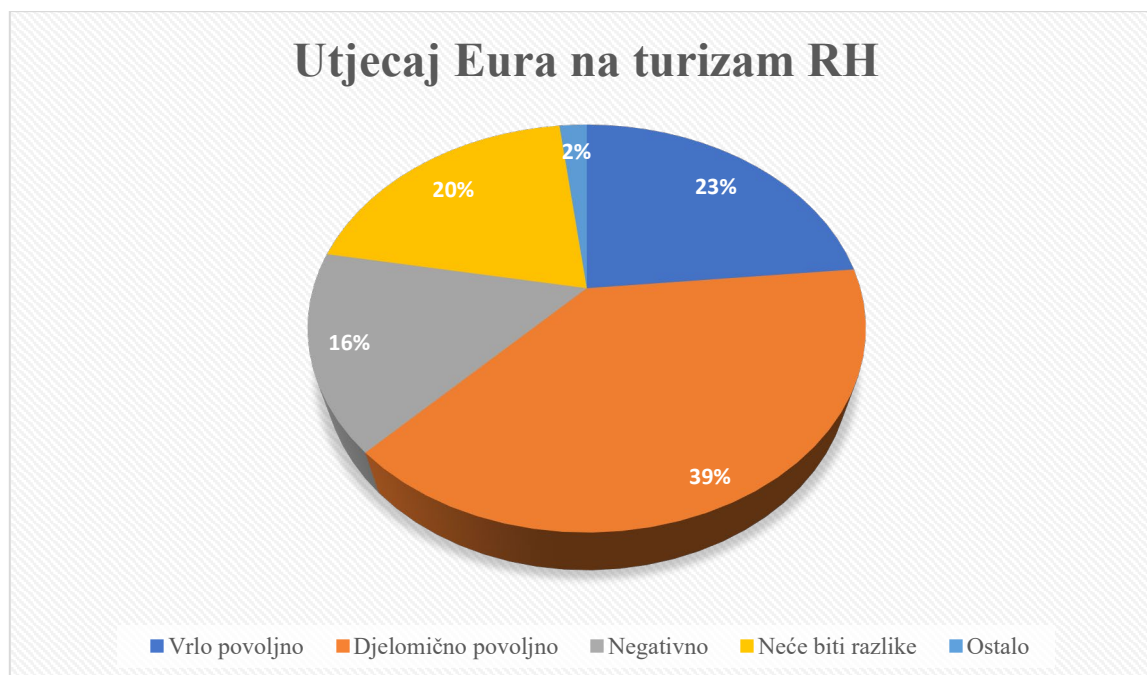

Izvor: Izradio autor prema vlastitom nahođenju

Iz provedene ankete razvidno je da najviše građana njih čak 43% smatra kako su troškovi života porasli i to previše. U sporednome pitanje u istoj anketi, ispitanicima se postavilo pitanje o životnome standardu odnosno je li im se on povećao ili smanjio. Njih čak 72,68% se izjasnilo da im je standard života veoma pao odnosno da su im plaće i primanja su ostala ista, dok su troškovi života porasli. Nadalje, 12,55% ispitanika se izjasnilo da im se životni standard povećao, dok je 14,77% izjavilo kako im je standard od ulaska u eurozonu povećao ispod prosjeka. Nadalje, 27% ispitanika smatra kako su troškovi života porasli, ali zanemarivo. Samo 15% anketiranih smatra da su troškovi života porasli u skladu najava Vlade Republike Hrvatske o inflaciji. Ostalih 12% građana smatra kako su im troškovi ostali isti, te zabrinjavajuće samo 3% anketiranih tvrdi kako su im se troškovi smanjili. Ovakvi rezultati su očekivani jer se od prvog dana prihvaćanja eura konstantno moglo pročitati u svim novinskim člancima kako su se cijene povećale te da su svi veliki trgovački lanci i veliki, mali i srednji poduzetnici cijene „zaokružili“ na najbliži veći okrugli broj. Međutim, moramo imati na umu kako nije isto zaokružiti osam (8) na deset (10) kuna i osam(8) na deset (10) eura, jer je zapravo razlika u petnaest (15) kuna.

3.3. Kako će uvođenje eura utjecati na turizam Republike Hrvatske?

Grafikon 5. Utjecaj eura na turizam Republike Hrvatske

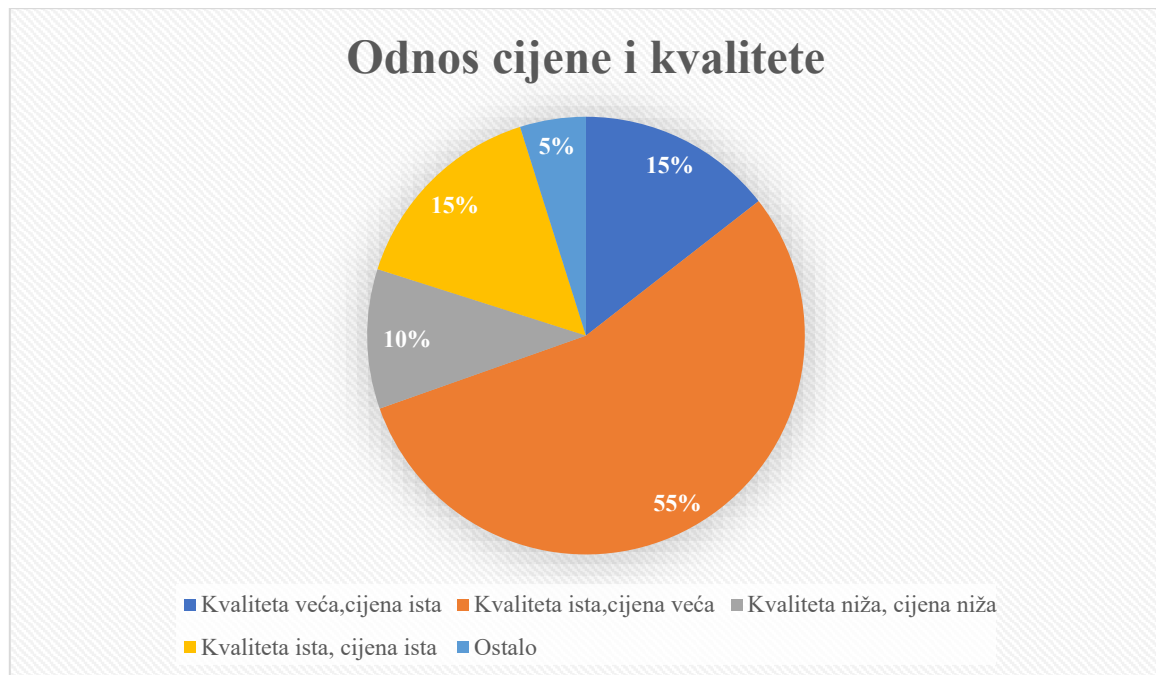

Izvor: Izradio autor prema vlastitom nahođenju

Više od polovice ispitanika smatra kako će euro imati vrlo povoljan ili djelomično povoljan utjecaj na turizam Republike Hrvatske. U sljedećem anketnome pitanju ispitanicima je dana mogućnost da napišu razlog zbog čega misle hoće li euro imati pozitivan ili negativan utjecaj. Najviše ispitanika se izjasnilo kako će zbog bliskosti s već poznatom valutom posjetiteljima biti lakše da je smanjen valutni rizik odnosno onemogućena je prevara prilikom razmjene valuta dok su kao negativan utjecaj ispitanici naveli da će posjetitelji lakše usporediti cijene sa svojim domaćim tržištem te da neće kao prijašnjih godina kupovati kao „muhe bez glave“. Nadalje, šesnaest (16) posto smatra kako će se euro negativno odraziti na turizam dok dvadeset (20) posto ispitanika tvrdi da razlika neće postojati. Ovakvi rezultati su također donekle očekivani budući da bi uvođenje eura trebalo unaprijediti turizam Republike Hrvatske. Međutim, najvažniju ulogu u tome imaju dionici turizma koji ne bi smjeli poletjeti i usluge naplaćivati po suludim vrijednostima.

3.4. Smatrate li da je euro poremetio odnos cijene i kvalitete?

Grafikon 6. Odnos cijene i kvalitete

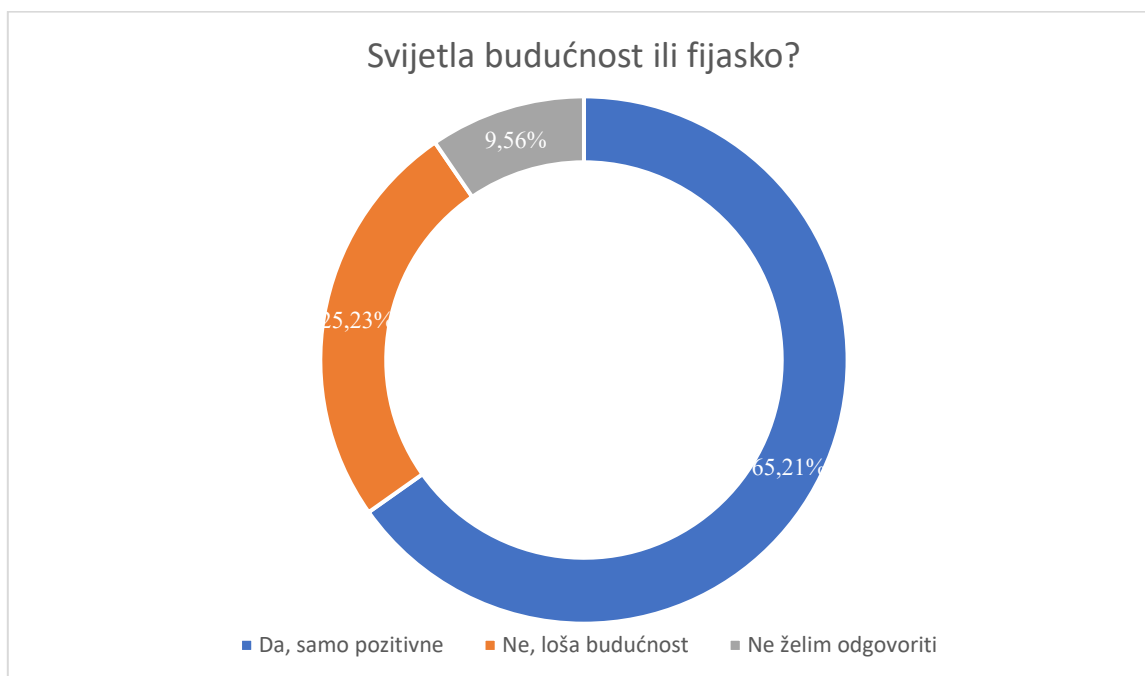

Izvor: Izradio autor prema vlastitom nahođenju

Iz priloženoga se jasno može iščitati što građani misle o odnosu cijene i kvalitete nakon uvođenja eura kao nove platežne valute. Čak pedeset i pet (55) posto ispitanika smatra kako je euro doprinio rastu negativnog trenda povećanja cijena dok je kvaliteta ostala ista, a što nikako nije pozitivna promjena. Razni dionici turizma su povećavali cijene usluga i proizvoda bez da su unaprijedili svoje sadržaje. Upravo to su ispitanici i prepoznali pa rezultat pitanja odnosa cijene i kvalitete ne čudi. Samo petnaest (15) posto ispitanika smatra kako su cijena i kvaliteta ostale iste dok također petnaest (15) posto ispitanika smatra kako su i kvaliteta i cijena veće, a što je zapravo i najispravniji put. Pet (5) posto ispitanika se nije izjasnilo o ovom pitanju.

3.5. Mislite li da će ulazak u eurozonu turizmu donijeti samo pozitivne stvari ili će se u budućnosti uvođenje eura smatrati kao fijasko?

Grafikon 7. Svijetla budućnost ili fijasko?

Izvor: Izradio autor prema vlastitom nađenju

Ohrabrujuće je vidjeti da ispitanici ankete vjeruju u hrvatski turizam te čak njih šezdeset i pet (65) posto vjeruje u svijetlu budućnost turizma i u pozitivni učinke eura na hrvatski turizam. Iako dvadeset i pet (25) posto nije mala i zanemariva brojka smatra se da će se i oni najteži protivnici eura u skorijoj budućnosti uvjeriti kako je uvođenje eura bio logičan i ispravan potez za Republiku Hrvatsku, a samim time i za hrvatski turizam. Devet (9) posto ispitanika je na ovome pitanju ostalo suzdržano odnosno nisu iznijeli svoje mišljenje.

3.6. Razdoblje prelaska s kune na euro

Republika Hrvatska je postala dvadeseta zemlja koja je usvojila euro kao svoju nacionalnu valutu. U prelasku na euro Hrvatska je slijedila praksu svih prijašnjih država članica koje su svojevremeno euro uvele nakon prvog vala prelaska od 1999. do 2002. godine, te je RH primijenila scenarij prelaska zvan „veliki prasak“ u kojemu su novčanice i kovanice eura na dan njihovog uvođenja postale zakonsko sredstvo plaćanja. U dvotjednom razdoblju opticaja dviju valuta u kojemu su istodobno u opticaju bile novčanice i kovanice eura i hrvatske kune, omogućilo je sporo i postepeno povlačenje gotovine u kunama od samih građana. Upravo je

taj prijelaz bio veoma uspješan i djelotvoran te je on pokazatelj da ukoliko je prijelaz dovoljno dobro pripremljen, dovoljno je veoma kratko razdoblje opticaja dviju valuta. Većina ispitanih državljana, odnosno njih šezdeset i jedan posto (61) smatra kako je prijelaz protekao efikasno i bez pretjeranih poteškoća, dok je njih osamdeset i osam posto (88) smatralo da su veoma dobro bili informirani o euru. Prelazak na gotovinu u eurima je najupečatljivija i najzahtjevnija značajka same jedinstvene valute jer su u njega uključene sva poduzeća, financijske institucije i sami građani. Neometana i efikasna realizacija procesa ovisi o pripremljenosti banaka i poduzeća i o samoj dovoljnoj opskrbi gotovinom eura od svih uključenih strana. Radi prelaska na novu valutu Hrvatska kovnica je 2022. godine proizvela 405 milijuna novih kovanica eura koje su trenutačno u uporabi. Dvotjedno razdoblje opticaja dviju valuta isteklo je 14.siječnja.2023 godine. Samo podizanje novčanica eura sa bankomata bilo je spremno prvog dana opticaja nove valute, odnosno 1.siječnja.2023 godine. U razdoblju opticaja dviju valuta s bankomata diljem Republike Hrvatske podignuto je gotovo 361 milijuna eura. To je zapanjujućih 15 miliona eura manje od vrijednosti novčanica kuna koje su u istom razdoblju prošle godine bile podignute sa bankomata. Drastično smanjenje je zapravo posljedica elektroničkih metoda naplate koje su trgovci preferirali u dvotjednom razdoblju opticaja dviju valuta. U prvome tjednu od ulaska u eurozonu osamdeset i jedan posto (81) anketiranih nije imalo nikakvih neugodnosti ili poteškoća u zamjeni gotovine u kunama ili prilikom podizanja gotovog novca sa bankomata. Povlačenje gotovine u kunama je bio specifičan izazov upravo iz razloga jer je hrvatsko gospodarstvo usmjereno na gotovinske transakcije. Prema najavama, HNB očekuje kako će povratiti 500 milijuna novčanica i 1,1 milijardu kovanica hrvatske kune. S obzirom na veliku količinu kuna u opticaju, HNB je već početkom 2022. godine krenuo s postepenim povlačenjem, te je do 31.siječnja.2023 godine uklonjeno 134,6 milijuna novčanica i 230 milijuna kovanica kuna. Javnost je kao i u svakoj državi koja je prijašnje prihvatila euro kao svoju novu valutu bila izrazito zabrinuta i sumnjičava zbog učinka eura na cijene u Hrvatskoj, što je jasno prirodno i shvatljivo. Znajući da je ovo prvi prijelaz u okruženju izrazito visoke inflacije ta je zabrinutost dosegla jedna novi viši nivo. Upravo su zbog toga hrvatska nadležna tijela poduzela sve potrebne mjere za sprječavanje prijevare i zloupotrebe nove valute. Isticanje cijene u kunama i eurima počelo je 5.rujna 2022. godine te će završiti 31.prosinca 2023. godine. Od rujna mjeseca 2022. godine u devet (9) gradova neprekidno se prate cijene sto tri (103) utvrđenih proizvoda koji se kupuju na dnevnoj bazi. Sami „etički kodeks“ je pokrenut 16.kolovoza 2022. godine, te su u njemu određena načela postupanja za stvaranje ugodnog i sigurnog okruženja za potrošače prilikom uvođenja nove valute. Samim kodeksom se probala i ostvarila sigurnost stabilnosti cijena i usluga te tako pomoći poduzetima

da korektno i ispravno predstave cijene u eurima, bez nesmislenih povećanja i zaokruživanja. Kodeks se sastoji od sedam načela te uključuje važne stavke o praktičnim pripremama kao što su ispravno preračunavanje cijene i drugih novčanih vrijednosti, prikaz samog fiksnog tečaja te proces obučavanja zaposlenika u vezi uvođenja nove valute. Ono najbitnije je da su građani mišljenja kako je prikaz cijena u dvije valute izrazito koristan alat koji im je itekako olakšao usporedbu cijena i samo privikavanje na euro. U samome istraživanju je navedeno kako više od tri četvrtine građana njih sedamdeset i osam posto (78) smatra kako je prikaz cijena u obje valute izrazito koristan i upečatljiv. Isto tako, šezdeset posto (60) ispitanika smatra da je prikaz cijena u obje valute bio proveden ispravno i pravilno, što je izrazito pohvalno s obzirom da je to najmanji postotak od svih prelazaka na euro u drugim zemljama EU. Četrdeset i četiri posto (44) građana je zaključilo da su konverzije cijena bile ispravne i točne. Većina Hrvata, odnosno njih šezdeset i dva posto (62) je mišljena kako će euro izrazito povećati inflaciju u zemlji, u ovome slučaju možemo usporediti pedeset i sedam posto (57) Latvijaca i pedeset i osam posto (58) Litavaca, tik do prelaska njihovih država u eurozonu. Dvadeset pet posto (25), odnosno četvrtina ispitanika je bila sigurna kako će euro pomoći državi da održi stabilnost samih cijena. Ta je zanimljiva brojka bila netom niža u Latviji (19%), te ti viša u Litvi odnosno 26%. Iz prijašnjih prelazaka na euro u drugim državama, možemo donijeti zaključak kako su lokalna poduzeća i pružatelji usluga sektori koji su najviše izloženi zlouporabi povećanja cijena prilikom uvođenja nove valute. Unatoč tome da njihove usluge i robe ne predstavljaju udio u standardnim potrošačkim košaricama s kojima se mjeri sama inflacija, svejedno se vrlo često konzumiraju, troše ili kupuju te vrlo česti individualno što im pruža veliku prepoznatljivost. Isto tako, povoljniji razvoj cijena samih usluga ili roba koje se rjeđe kupuju potrošačima možda neće biti lako uočljiv. Upravo zbog toga percipirana inflacija premašuje onu stvarnu. Prelazak na gotovinu u novoj valuti je u Hrvatskoj bio dobro planiran i pripremljen. Sve potrebne strane su se na vrijeme „naoružali“ dovoljnom količinom gotovine u eurima. Važno je istaknuti kako je ovo istraživanje provela sama Europska komisija o uvođenju eura u Hrvatskoj.

4. Važnost i utjecaj eura na turističko osoblje

Turizam je sam po sebi vrlo zahtjevna i osjetljiva djelatnost. Pravu srž, tradiciju i sliku o Hrvatskoj posjetiteljima mogu dočarati samo ljudi koji su tu tradiciju osjetili na svojoj koži odnosno oni koji svaki komadić zemlje znaju te oni koji za tu zemlju žive. Već dugi niz godina, jedan od glavnih turističkih problema je nedostatak radne snage, pogotovo obrazovane i stručne radne snage za turizam. Ulaskom u eurozonu, hrvatskim državljanima se pruža mogućnost još lakšeg odlaska u inozemstvo. Isto tako, svjedoci smo kako se zadnjih godina, a najviše u 2023. godini, Hrvatsku preplavili radnici takozvanog „trećeg svijeta“ koji iste poslove rade po izrazito manjoj cijeni te tako ruše cijenu rada hrvatskoga državljanina. Takav način organiziranja rada nije ispravan, međutim i sami poslodavci se bune kako hrvatski državljani imaju prevelike zahtjeve koje oni jednostavno ne mogu ispuniti. Idealno bi bilo kada bi se našla sinergija između poslodavca, radnika i same države kako bi se stručan kadar zadržao u Republici Hrvatskoj te tako podigao turizam na još jedan viši nivo. Upravo iz prethodno navedenih razloga kontaktirali smo ravnateljicu pulske Škole za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu gospođu Orhideju Petković te smo od nje zatražili mišljenje o navedenom problemu kao i njezin stav o uvođenju eura i njegovog utjecaja na turizam Republike Hrvatske. Cijeli intervju biti će iznesen u tekstu koji slijedi, no ipak prvo nešto kratko o samoj školi. Škola za ugostiteljstvo, turizam i trgovinu Pula nalazi se u Puli te djeluje više od pola stoljeća. U njoj se obrazuje petsto šezdeset i šest (566) budućih turističkih kadrova u dvadeset i osam odjeljenja (28), glavna osoba u samoj školi je Orhideja Petković, inače diplomirani sociolog. Sama djelatnost škole je ostvarivanje odgojno-obrazovnog programa u području ugostiteljstva i turizma te ekonomije, trgovine i poslovne administracije u skladu s odobrenjem Ministarstva znanosti i obrazovanja. Škole ja isto tako postala regionalni centar kompetencija u turizmu o čemu će nam nešto više reći i sama intervjuirana gošća.

4.1. Intervju

Pozdrav, i izrazito Vam hvala na pristanku i sudjelovanju, možete li nam reći nešto više o sebi? *„Hvala Vama na pozivu, moje ime je Orhideja Petković, po zanimanju sam diplomirani sociolog dok trenutno obnašam svoj drugi mandat ravnateljice u školi za ugostiteljstvo turizam i trgovinu koja se nalazi u Puli“.*

Koje sve turističke i ugostiteljske smjerove obuhvaća Vaša ustanova?

„Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu je najveća srednjoškolska obrazovna institucija u Istri koja educira učenike u sektoru turizma i ugostiteljstva. Smjerovi su: HTT(Hotelsko turistički tehničar), THK(Turističko hotelski komercijalist), konobar, kuhar i slastičar“.

Možete li nam nešto više reći o vašem programu zvanom KLIK?

„Škola je 2018. imenovana Regionalnim centrom kompetencija (RCK) te smo dobili mogućnost apliciranja na dva europska projekta.

KLIK je centar za kompetentno cjeloživotno razvijanje inovativnih znanja i vještina u sektoru ugostiteljstva i turizma (KLIK Pula), financiran je iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda. Projekti se odnosi na osnivanje Centra nadogradnjom i opremanjem postojeće infrastrukture Škole za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula (ŠTUT) te usavršavanjem nastavnika strukovnih predmeta i uvođenjem moderniziranih programa obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja. Glavne aktivnosti KLIK-a bit će usmjerene na provedbu obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja u ugostiteljstvu i turizmu temeljenog na radu, a prema potrebama poslodavca. Ukupna vrijednost projekata je 10 milijuna eura, nepovratno.

Regionalni centar kompetencija će predstavljati trokut koji će povezivati obrazovanje, gospodarstvo i tržište rada na više načina:

- 1. Kroz učenje temeljeno na radu u programima redovnog strukovnog obrazovanja*
- 2. Profesionalno usavršavanje nastavnika i mentora kod poslodavaca u programima stručnog usavršavanja*
- 3. Kroz modernizaciju strukovnih kurikulumu uvažavajući inpute tržišta*
- 4. Kroz cjeloživotno učenje te stvaranje programa prilagođenih osobama s teškoćama u cilju njihovog uključivanja u svijet rada na njima primjeren i prihvatljiv način*
- 5. Kroz kontinuiranu promidžbu strukovnih zanimanja u cijeloj vertikali obrazovanja*
- 6. Kroz suradnju s gospodarstvom te obrazovnim ustanovama u zemlji i inozemstvu“.*

Na koji način on pridonosi turizmu Republike Hrvatske?

„KLIK će pridonositi turizmu na više načina:

- 1. Educiranjem kadrova neophodnih za razvoj hrvatskog turizma kroz srednjoškolsko obrazovanje ali i obrazovanje odraslih*
- 2. Biti će u kontinuiranom kontaktu s gospodarstvom i promptno odgovarati na njihove potrebe razvijajući programe edukacije za koje pokažu interes i educirajući kadrove*
- 3. Anticipirati potrebe sektora turizma i ugostiteljstva“.*

Koje je Vaše mišljenje o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku?

„Moj stav je da je uvođenje eura u RH neminovnost europskih integracija. Kao i ostale neminovnosti ima i pozitivne i negativne učinke. Pozitivni su jednostavnije plaćanje i mogućnost usporedbe cijena diljem Europe, što je osobito bitno jer smo turistička destinacija te je sada turistima koji dolaze iz EU valuta ista. Negativni učinak uvođenja eura je, kao i kod svih prethodnih država EU, značajno povećanje cijena gotovo svih proizvoda“.

Smatrate li da će euro pozitivno ili negativno utjecati na turizam RH? I zašto?

„Kao što sam obrazložila u prethodnom pitanju, utjecat će i pozitivni i negativno. S jedne strane, turistima je olakšano snalaženje pri plaćanju, ali, s druge strane, omogućena im je usporedba cijena, što, s obzirom na njihovu visinu, negativno utječe“.

Kako ste se snašli s novom valutom?

„Iako sam se eurom služila i prije no što je postao službena valuta RH ne mogu reći da sam je u potpunosti prihvatila. Naime, još uvijek nemam osjećaj vrijednosti eura te, nerijetko, preračunavam u kune kako bih dobila osjećaj vrijednosti“.

Mislite li da su posjetitelji zadovoljniji eurom? Zašto?

„Mislim da jesu generalno zadovoljni jer ne moraju mijenjati valutu niti uspoređivati tečajevе u bankama i mjenjačnicama što im izrazito pojednostavljuje putovanje“.

Smatrate li da su cijene previsoke?

„Cijene su previsoke i u prosijeku su, u zadnjih godinu dana porasle do 50%“.

Prema vašem mišljenju, smatrate li da su građani RH zadovoljni eurom?

„Zadovoljni su uvođenjem eura, ali nikako s efektima njegovog uvođenja: povećanjem cijena što dovodi do pada standarda“.

Koji je po Vama najveći problem Hrvatskog turizma?

„Hrvatski turizam je bremenit nizom problema. Najveći je nedostatak strategije turizma koja bi omogućila njegovo razvijanje unutar postavljenih premisa. Bez strategije, turizam se događa stihijski, a posljedice osjeća lokalno stanovništvo što rađa bunt prema turistima i onima koji se turizmom bave i od turizma žive. Naime, nemamo razvijenu infrastrukturu: opskrbu vodom, strujom, kanalizaciju, otpad, parkirališta za prihvat velikog broja turista te se često, u vrijeme špice sezone i najvećeg broja gostiju, događaju kolapsi navedenih sustava“.

Kako zadržati obrazovanu mladu radnu snagu, koja proizlazi iz vaše škole u Hrvatskoj?

„Izbjeći sezonalnost poslova u turizmu i mlade ljude zaposliti za stalno kako bi imali kontinuirane prihode i mogućnost situiranja. Svakako povećati plaće u ugostiteljstvu i turizmu“.

Mislite li da su plaće jedini faktor odlaska radne snage ili postoji još drugih razloga? Ako da, kojih?

„Plaće su svakako bitan faktor, ali ne presudan. Mladim ljudima treba omogućiti razumno radno vrijeme i kontinuirana primanja, a ne da tri ljetna mjeseca rade gotovo bez slobodnog dana, a sljedeće mjesece budu bez primanja i radnog mjesta. Mislim da je presudna sigurnost i mogućnost planiranja kao i mogućnost napredovanja u zanimanju te osjećaj da okolina vrednuje tvoj doprinos i adekvatno ga valorizira“.

Gdje vidite turizam RH za deset godina?

„Bojim se da, ukoliko ništa ne promijenimo, RH će se i za 10 godina baviti brojanjem turista i prihoda. Po meni, neophodna je strategija turizma koja će nivelirati okoliš, infrastrukturu, ekonomiju i zadovoljstvo turista i domicilnog stanovništva“.

Iz intervjua s ravnateljicom pulske Škole za ugostiteljstvo, turizam i trgovinu možemo zaključiti kako Hrvatska ima pravi i obrazovani turistički kadar kojega je potrebno nakon školovanja zadržati u matičnoj državi. Kao najveći problem turizma ravnateljica vidi upravo sezonalnost koja radnicima ne daje prihode kroz cijelu godinu te im tako izrazito snižava životni standard. Isto tako, sugovornica je iznijele pozitivne teze o prihvaćanju eura te smatra kako je to pozitivni učinak za hrvatski turizam, no ipak naglašava kako se uvođenjem eura životni standard povećao dok su većina primanja hrvatskih građana ostala ista. Velika pozitivna činjenica je i ta da će centar kompetencija donijeti novu razinu školovanja za učenike pulske škole te će tako turizam Istre, koja je sama po sebi najrazvijenija županija u Republici Hrvatskoj, dostići viši i bolji nivo. Gošća je istakla i veliku zabrinutost za hrvatski turizam te je naglasila kako bez plana održivog razvoja te bez vrednovanja i valoriziranja doprinosa turističkih dionika u Hrvatskoj za deset godina ne vidi pomak na bolje.

Zaključak

Republika Hrvatska bi od uvođenja eura trebala imati iznimne koristi, sigurno ne odmah od uvođenja, nego postepeno nakon nekoliko provedenih godina u samoj eurozoni. Mogli smo vidjeti na primjerima nama sličnim državama Republike Slovenije i Grčke kako u samome početku uvijek postoje poteškoće i prepreke, no Vlada Republike Hrvatske i državljani Republike Hrvatske moraju biti strpljivi te vući prave i ispravne poteze kao na primjer susjedna nam Slovenija te će se rezultat nakon nekoliko godina i sam prikazati. Ulaskom u eurozonu Hrvatska je postala otpornija na krize te uvijek može računati na pomoć od strane drugih država članica. Posebni naglasak je na hrvatskome gospodarstvu koje će imati velike koristi od uklanjanja valutnog rizika kao i nižih transakcijskih troškova i troškova zaduživanja. S obzirom na već duboku integraciju Hrvatske u euro područje i pod pretpostavkom da će u budućnosti slijediti zdravu fiskalnu, strukturnu i financijsku politiku, očekuje se da će Hrvatska imati koristi od usvajanja eura. Prednosti uključuju uklanjanje valutnog rizika u odnosu na euro koji je nedavno bio jedan od glavnih izvora ranjivosti hrvatskog gospodarstva, zatim pozitivan učinak na vanjsku trgovinu, posebno uključujući turizam i ulaganja kao rezultat nižih transakcijskih troškova te veće transparentnosti i usporedivosti cijena i nižim troškovima zaduživanja za gospodarstvo zahvaljujući dobro usidrenim inflacijskim očekivanjima uz smanjene regulativnih troškova i valutnog rizika. Očekuje se da će svi troškovi i rizici povezani s uvođenjem eura biti relativno mali i uglavnom usputni, poput troškova prelaska ili rizika od neopravdanog povećanja cijena protiv kojih su hrvatske vlasti već provele nekoliko mjera. S obzirom na već visoku razinu gospodarske i financijske integracije Hrvatske s euro područjem i prethodnu stabilnost tečaja HRK/EUR, cijena gubitka mogućnosti prilagodbe tečaja kao alata makroekonomske politike u slučaju asimetričnih šokova je moguć. Međutim, kako bi se ograničila materijalizacija takvih troškova, hrvatske vlasti moraju voditi izrazito zdravu ekonomsku i fiskalnu politiku poštujući pritom neizbježna ograničenja povezana sa zajedničkom valutom i jedinstvenom monetarnom politikom. Završno, turizam bi uvođenjem eura trebao profitirati, posjetiteljima su cijene samog smještaja i usluga lakše usporedive nego prijašnjih godina te će se i oni koji su se prethodnih godina nisu odlučili za dolazak u Hrvatsku zbog straha od valutnih prijevara sada odlučiti na dolazak u Hrvatsku. Ulaskom u Schengen prostor, gužve na granicama su povijest te će to vrijeme umjesto u kolonama posjetitelji provesti u samoj destinaciji što je isto tako veliki napredak. Međutim, sve to pada u vodu ako hrvatski turizam ne krene u smjeru održivog turizma kojeg stručnjaci godinama zazivaju jer trenutna situacija turizma je kaotična i krajnje neugodna kako za domicilno stanovništvo tako

i za same posjetitelje. Isto tako, dobre vijesti su da su predstavnici ključnih dionika hrvatskoga turizma, ministarstva i drugih relevantnih institucija izradili strategiju razvoja održivog turizma do 2030. godine koja predstavlja akt strateškog planiranja hrvatskog turizma koji je usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i temeljnim dokumentima i politikama Europske unije i Republike Hrvatske.

Popis literature

KNJIGE:

Blanchard, Olivier: Makroekonomija, Mate d.o.o., 2005.

Vukonić, Boris, Keča, Ksenija: Turizam i razvoj: pojam, načela, postupci, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2001.

Vukonić, Boris, Čavlek, Nevenka: Rječnik turizma, Masmedia, Zagreb, 2000.

Mate, Babić: Makroekonomija, Mate d.o.o., 2007.

Grupa autora: Održivi razvoj turizma, Fakultet za hotelski i turistički menadžment, Rijeka 2005.

RADOVI:

Bukovšak, Maja, Ćudina Andrijana, Pavić, Nina: Utjecaj uvođenja eura u Hrvatskoj na međunarodnu razmjenu i inozemna izravna ulaganja, Hrvatska Narodna banka

Smokrović, Luka: Utjecaj uvođenja eura u Republici Hrvatskoj na međunarodnu razmjenu, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, 2022.

Grčić, Veljko: Utjecaj uvođenja eura na hotelsko poslovanje, Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira, Split, 2022.

Vlajčić, Gabriela: Stavovi građana Republike Hrvatske prema uvođenju eura kao službene valute, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, 2022.

ČLANCI:

Hrvatska narodna banka: „Uvođenje eura pozitivno bi utjecalo na investicije i turizam“, Zagreb, 09.03.2018,.

Falagiarda, Matteo, Gartner, Christine: Croatia adopts the euro, ECB Economic Bulletin, Issue 8/2022.

Agency, Bid: Kako će uvođenje eura utjecati na turizam, Zagreb, 25.listopada.2022.

Arbutina, Zoran: Croatia learns to love the euro, 08.ožujak.2023

WEB IZVORI:

Državni zavod za statistiku: <https://dzs.gov.hr/>

Repozitorij FMTU: <https://repository.fthm.uniri.hr/>

Škola za ugostiteljstvo, turizam i trgovinu: <http://ss-tur-ugo-trg-pu.skole.hr/>

Hrvatska narodna banka: <https://www.hnb.hr/>

Vlada Republike Hrvatske: <https://vlada.gov.hr/>

Hrvatska turistička zajednica: <https://www.htz.hr/hr-HR>

Popis ilustracija

SLIKE:

Slika 1. Prema Vašem mišljenju treba li Hrvatska uvesti euro?	11
Slika 2. Stav građana o učincima uvođenja eura	11

TABLICE:

Tablica 1. Koji bi bio najveći rizik uvođenja eura u Hrvatskoj?	12
---	----

GRAFIKONI:

Grafikon 1. Devizni prihodi od turizma u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. - 2020.....	14
Grafikon 2. Dobna struktura	19
Grafikon 3. Ocjenom od 1. do 5. ocijenite svoje zadovoljstvo nove valute (euro).....	20
Grafikon 4. Smatrate li da su troškovi života porasli uvođenjem eura?	21
Grafikon 5. Utjecaj eura na turizam Republike Hrvatske	22
Grafikon 6. Odnos cijene i kvalitete	23
Grafikon 7. Svijetla budućnost ili fujasko?.....	24

